

Uudised

Hea klient!

Kui juunis möödub 20 aastat Jõudluskontrolli Keskuse loomisest, siis ka JKK Sõnumitel on algamas juubelihõnguline aasta. Nimelt alustame käesoleva numbriga 10. ilmumisaastat. Loomulikult on JKKs toimunud arutelusid, kas jätkamine on mõttekas, kuid õnneks on märgata, et meie väikest ajalehte loetakse ja seepärast oleme tava jätkamas.

Nii nagu JKK Sõnumite ilmumine on saanud traditsiooniks, on traditsiooniks saanud aasta alguses möödunud aasta parimate tunnustamine. Maaelu Edendamise Sihtasutuse eestvedamisel ja koordineerimisel valitakse juba aastaid parimaid karjakasvatajaid, kus JKKl on võimalus oma kandidaadid esitada ning valimisest osa võtta. Seekord oli lõppvalikus neli tublit piimakarjakasvatajat ning viis hakkajat lihavesikasvatajat. 2012. aasta parimaks piimakarjakasvatajaks valiti Tõnu Post Kõljala Põllumajanduslikust OÜst ning parimaks lihavesikasvatajaks Aldo Vaan Topi Mõis OÜst. Kõljala POÜ 2012. aasta karja keskmine piimatoodang oli 10 842 kg. Kõljala POÜ loomad on juba aastaid osalenud edukalt ka Saarte Vissil, mis tänasel päeval on Eesti ainuke kohalik loomanäitus. Aldo Vaan kasvatab oma majapidamises limusiini ja hele akviteeni tõugu lihavesiseid ning on samuti aktiivne näitustel osaleja lihavesikasvatuse propageerijana. Peale oma karja edendamise juhib Aldo Vaan Eesti Lihavesikasvatajate Seltsi presidendina kogu Eesti lihavesikasvatust. Lisaks parimatele soovin Jõudluskontrolli Keskuse nimel õnnitleda kõiki piimatootjaid, kuna 2012. aasta jääb meie ajalukku märgilise tähtsusega, sest ületatud sai 8000 kg piir.

Kaivo Ilves
Jõudluskontrolli Keskuse direktor

Eestikeelne märgilugeja

Oleme reklaaminud, et peagi pakume eestikeelset elektrooniliste märkide lugejat (Datamarsi GES3S). Nüüdseks on JKK pakutavate lugejate tarkvara Rumisoft tõlgitud eesti keelde ning antud meile katsetamiseks. Kui esialgu tundsid lugeja vastu huvi piimakarjakasvatajad, siis viimasel ajal on huvi kasvanud ka lihavesikasvatajate seas. Piimakarjakasvatajatel on lisaks lugemisfunktsioonile võimalik lugejas salvestada ja hiljem JKKsse edastada infot karjas toimunud sündmuste (tiinuse kontroll, väljaminek, kinnijätt, kaalumine ja paaritus) kohta. Lihakarjakasvatajad saavad lähiajal katsetada sündmuste edastamise võimalust, ka oleme suutnud huvilistele leida sobivaid lahendusi, et lugejat oleks võimalik igapäevases või hooajalises töös kasutada. Kui on huvi ja valmisolek eestikeelset tarkvara testida, siis olete oodatud võtma ühendust piirkondliku zootehnikuga, et täpsemalt kokku leppida.

Mastiit 16 töötab

Alates märtsist pakub JKK Mastiit 12 asemel teenust Mastiit 16. Esimese kuuga tehti üle 150 proovi. Teenuse hind sõltub proovide hulgast: 1 kuni 4 proovi maksab 30 €proov, 5 kuni 9 proovi – 27 €proov, 10 ja rohkem proovi – 25 €proov.

Proovide edastamisega seonduv on endine: proovipudel ning pudeli kaas märgistatakse ribakoodiga, ribakood kleebitakse ka saatelehele. Ribakoodid ning saatelehe saab JKKst (sh maakonna zootehnikutelt). Kui piima konsistents pole normaalne, siis tellida vaid mastiidiproov – värvilise markeri või pliitsiga tõmmata üle kaanel oleva ribakoodi ning proov asetada kastis jõudluskontrolli proovide lõppu. Proovid saab saata jõudluskontrolli proovikastis või toimetada ise JKK laborisse. Enne kella 10.00 JKKsse saabunud proovid analüüsitakse üldjuhul samal päeval või hiljemalt järgmisel tööpäeval. Kui laborisse saabub ühel päeval kokku kuni kolm proovi, siis analüüsitakse need järgmisel päeval.

Herd Navigator

JKK ja DeLaval OÜ on olnud pikaajased koostööpartnerid. Senine koostöö on hõlmanud kontroll-lüpside ning loomade identifitseerimise teemasid. Uus koostöövaldkond on seotud farmihaldussüsteemiga Herd Navigator, kus DeLaval on meid oma

partneriks valinud. Kui DeLaval tegeleb peamiselt tehniliste küsimustega, siis JKK ülesanne on olla toeks Herd Navigatori abil saadud andmete tõlgendamisel. Koostöö DeLavaliga Herd Navigatori osas algas kaks aastat tagasi ning tänaseks on jõutud esimese piimatootjani, kes süsteemi kasutab. Eesti esimene Herd Navigator töötab Männiku Piim OÜs Tartumaal. Lähiajal on lisandumas uusi piimatootjaid, kelle igapäevatööd Herd Navigator abistama hakkab.

Lihaveiste aretajatele

ELKSi, ETKÜ ja JKK ühistöö tulemusena oleme valmis lihavesiste kasvukiiruse geneetiliseks hindamiseks ja loomisel on rakendused tulemuste avaldamiseks lihavesiste infosüsteemis Liisu. Loomade kaalumisanndmete alusel nn otsese kasvukiiruse hindamisel saame aretusväärtuse sünnimassile, võõrutusmassile ja aastamassile ning nn emapoolse kasvukiiruse hindamisel saame aretusväärtuse sünnimassile ja võõrutusmassile. Liisu kasutajatele avaldame hindamistulemused nende pullide kohta, kelle järglased on hindamises vähemalt kahes karjas. Lisaks hakkab iga Liisu kasutaja nägema oma karja hinnatud loomade aretusväärtusi.

Esimene ametlik lihavesiste aretusväärtuse hindamine toimub augustis ja tulemused avaldame septembri alguses. Rakenduste valmimisel on aga juba eelnevalt võimalik tutvuda esialgsete hindamistulemustega.

Eesti Posti postipakkidest

Märtsist muutusid Eesti Posti tingimused maksikirja mõõtmete osas ning see mõjutab postiga esmaste ja asenduskõrvamärkide saatmist. Kuna alusega kõrvamärgid on mõni millimeeter laiemad kui maksikirja lubatav mõõt (20 mm nagu postkasti ava laius), siis maksikirjana pole enam lubatud kõrvamärke postitada. Seega saadame kõrvamärgid tähtsaadetisena edastatava standardpakina. Võrreldes tähtitud maksikirjaga on standardpaki saatmine kallim alla 500-grammiste pakkide osas. Kuni 1-kilose paki hind on 3.07 € Paki saatmine on käibemaksuvaba.

JKK autoga märkide transpordi hinnad ei muutu. Ilma saatmistasuta saab esmaseid märke osta JKK piirkondlikelt zootehnikutelt. JKK on teinud Eesti Postile taotluse lubada asenduskõrvamärkide väljastamist tähtitud maksikirjana, ent lehe trükkimineku ajaks polnud vastus veel saabunud.

Piimaveiste jõudluskontrolli tulemused 2012. aastal

1. jaanuaril 2013 oli jõudluskontrollis 90 274 lehma, mis moodustab 94% Eesti lehmadest. Võrreldes 2012. aasta algusega suurenes lehmade arv 936 võrra. Eesti holsteini tõugu lehmi oli karjas 71 249 (78,9%), eesti punast tõugu lehmi 18 221 (20,2%), eesti maatõugu lehmi 455 (0,5%) ning muud tõugu lehmi 349 (0,4%).

Kõige enam oli lehmi Järvamaal (13 305), Lääne-Virumaal (10 769) ja Jõgevamaal (9976). Kõige väiksem oli lehmade arv Hiiumaal – 504 ja Ida-Virumaal – 1811. Lehmade arv kasvas kõige rohkem Jõgevamaal (+551), Raplamaal (+297) ja Valgamaal (+198). Lääne-Virumaal, Pärnumaal ja Saaremaal seevastu lehmade arv vähenes vastavalt 306, 256 ja 219 võrra.

Eesti holsteini tõugu lehmade osakaal oli suurim Järvamaal (98,4%) ja Raplamaal (98,0%), eesti punane tõug on peamine Saaremaal (76,1% lehmadest). Kui maatõugu lehmade osakaal on enamikus maakondades alla 1 protsendi, siis Hiiumaal on eesti maatõugu 9,9% kõigist jõudluskontrollialustest lehmadest.

1. jaanuaril 2013 oli jõudluskontrollis 833 piimakarja. Aastaga vähenes karjade arv 46 võrra. Saaremaal on 10 karja vähem kui aasta varem. Seitse karja vähem on Järvamaal ja Pärnumaal. Läänemaal, Jõgevamaal ja Ida-Virumaal karjade arv ei muutunud ja Tartumaal on üks kari ning Hiiumaal kaks karja rohkem kui eelmise aasta alguses.

Kuni 10 lehmaga karjade arv vähenes 22 karja võrra, 11–50 lehmaga karjade arv 17 ja 51–100pealiste karjade arv 4 võrra. Rohkem kui 100 lehmaga karjade arv vähenes 3 võrra. Selles grupis on üle 600 lehmaga karjade arv aga tõusnud kahekümne kuult kolmekümne kaheni. Nendes 32 karjas on juba rohkem kui 29 000 lehma, mis moodustab ligi kolmandiku kõigist Eesti lehmadest. Alla 50pealistes karjades, keda on kokku 548 (65,8% karjadest) on 8784 lehma (9,7% lehmadest).

Keskmine karja suurus oli aastavahetusel 108,4 lehma (aasta tagasi 101,6 lehma, kümme aastat tagasi, 2002. aastal oli näitaja 36,0). Suurimad karjad on endiselt Järvamaal keskmiselt 202 lehmaga, Jõgevamaal 181 ja Lääne-Virumaal 152 lehmaga, väikseimad karjad Hiiumaal 27 ning Võrumaal 61 lehmaga.

2012. aastal ületas piimatoodang 8000 piiri – aastalehma kohta saadi 8059 kg piima. See on 303 kilogrammi rohkem kui 2011. aastal ja 2417 kg rohkem kui kümme aastat tagasi (2002. aastal). Eesti holsteini tõugu lehmad andsid 8232 kg piima (+306 kg võrreldes 2011. aastaga) ja eesti punast tõugu lehmad 7539 kg (+271 kg). Eesti maatõugu lehmade piimatoodang suurenes 90 kg võrra, lehma kohta saadi 4551 kg piima.

Maakondadest oli parim Tartumaa, kus lehma kohta saadi 9108 kg piima. Eesti keskmise ületasid ka Põlvamaa (8521 kg), Lääne-Virumaa (8337 kg), Jõgevamaa (8243 kg), Raplamaa (8190 kg), Järvamaa (8154 kg) ja Pärnumaa (8098 kg). Kõige madalam oli Hiiumaa lehmade piimatoodang 4949 kg, mis on siiski 601 kg suurem kui 2011. aastal.

Mare Kahar ja Lea Puur on oma karjade tulemustega tipus

püsinud juba mitu aastat. 2012. aastal rasva- ja valgutoodangu järgi oma grupis esimesteks tõusnud Merje Peters, Aivi Kuutok ja Peri POÜ on samuti oma karjade head taset näidanud juba aastaid (vt tabel).

Kolme karja piimatoodang ületas 11 000 kg piiri. OÜ Soone Farm (Tartumaa) lehmad lüpsid aastalehma kohta 11 451 kg piima, Lea Puuri (Viljandimaa) lehmad 11 391 kg ja AS Võhmata PM (Lääne-Virumaa) lehmad 11 300 kg piima. 10 000–11 000 kg piima saadi kümnes karjas, 9001–10 000 kg saadi 51 karjas ning 8001–9000 kg piima 110 karjas. 18 karja piimatoodang oli väiksem kui 3000 kg.

ASi Tartu Agro lehm Jacqueline saavutas 6. laktatsioonil taas märkimisväärse tulemuse – 305 päevaga lüpsis ta 17 959 kg piima. See on paremuselt läbi aegade kolmas laktatsioonitoodang (esikohal on Jacqueline 4. laktatsiooni toodang 18 935 kg). OÜ Sadala Piim (Jõgevamaa) lehm Tullis saavutas eesti punase tõu läbi aegade parima piimatoodangu, lüpses 3. laktatsioonil 16 653 kg piima. Tubli tulemuse sai ka Massiaru POÜ (Pärnumaa) eesti maatõugu Lillik, kes 6. laktatsioonil lüpsis 10 956 kg piima. Ühe laktatsiooni jooksul 10 000 kg või rohkem piima lüpsnud lehmade arv suurenes eelmise aastaga võrreldes 2131 võrra (11 763 lehma). 1015 lehma laktatsioonitoodang oli väiksem kui 4000 kg.

ASi Tartu Agro lehm Jacqueline on tõusnud ka elueatoodangute tippu. Emi, kes aastaid oli teisel kohal, pidi koha Jacquelinele loovutama. Jacqueline oli 2012. aasta lõpuks lüpsnud kokku 124 452 kg piima (2013. aasta jaanuaris lõppenud 7. laktatsiooni lõpuks 124 800 kg). Läbi aegade edetabeli esikohal on praegu Estonia lehm Eta 129 707 kg-ga.

Üle 100 tonni piima eluajal on 2012. aastal karjas olnud lehmadest lüpsnud veel Raimo Beilmanni (Lääne-Virumaa) lehmad Doona ja 490967 (vastavalt 107 077 ja 104 940 kg), OÜ Tavex (Raplamaa) lehm Elina (106 562 kg), ASi Diner (Lääne-Virumaa) lehm Tuuti (102 731 kg), ASi Tartu Agro lehm 2211008 (100 888 kg), OÜ Põlva Agro lehm Nuka (100 443 kg) ja ASi Väätša Agro (Järvamaa) lehm Lolo (100 119 kg). Kõik nimetatud lehmad on eesti holsteini tõugu.

Eesti punast tõugu lehmadest oli parim ASi Laatre Piim (Valgamaa) lehm Piimaauto, kelle eluajatoodanguks jäi 98 147 kg piima. Piimaauto on eesti punase tõu läbi aegade edetabelis teisel kohal. Esimene on Enn Areni (Viljandimaa) Öienupp 99 843 kg-ga. Üle 90 000 kg on 2012. aastal karjas olnud eesti punast tõugu lehmadest lüpsnud ka ASi Tartu Agro lehmad 3377550 ja 1571790 (95 860 ja 91 457 kg), Kõljala POÜ (Saaremaa) lehm Ell (95 451 kg) ja OÜ Kõpu PM (Viljandimaa) lehm Mustik (90 657 kg).

Eesti maatõugu lehmadest oli suurima toodanguga OÜ Saare Maakari (Saaremaa) lehm Ürdi 70 481 kg-ga. Eesti maatõu läbi aegade edetabelis on Ürdi teisel kohal. Esimene on Leili Lüüsi (Valgamaa) lehm Nanna, kelle eluajatoodang oli 71 712 kg.

Üle 60 000 kg lüpsis 2012. aastal ka Ilse Goshovski (Harjumaa) lehm Taisi – 63 929 kilo.

Keskmine somaatiliste rakkude arv piimas (SRA) paranes veidi. 2011. aastal oli SRA 371 000, 2012. aastal 369 000/ml. Loodame, et viimastel aastatel toimunud positiivne muutus jätkub ka edaspidi. Võrreldes kolme peamist piimatõugu olid parimad eesti punast tõugu lehmad, kelle

Tabel. Parimad karjad piima rasva- ja valgutoodangu järgi 2012. aastal

Aasta-lehmi	Omanik, maakond	Aasta-lehmi	Piima kg	Rasva %	Rasva kg	Valku %	Valku kg	R+V kg
3–7	Mare Kahar, Järva	7	9808	4,10	402	3,37	331	732
8–20	Merje Peters, Pärnu	10	9618	4,22	406	3,27	315	721
21–50	Lea Puur, Viljandi	32	11391	3,89	444	3,45	393	837
51–100	Aivi Kuutok, Järva	97	9908	4,17	413	3,25	322	735
Üle 100	Peri POÜ, Põlva	539	10293	4,26	438	3,50	360	799

keskmise SRA oli 364 000/ml. Eesti holsteini tõugu lehmade SRA oli 369 000/ml ja eesti maatõugu lehmade SRA 627 000/ml. Maakondadest on parimad tulemused Raplamaal ja Saaremaal, kus keskmine SRA oli vastavalt 303 000/ml ja 308 000/ml. Rohkem probleeme on Jõgevamaal ja Ida-Virumaal, kus SRA oli 438 000/ml ja 434 000/ml.

Traditsiooniliselt oli kõrgeim SRA augusti kontroll-lüpsidel, kus keskmine SRA ulatus 401 000/ml-ni. Samas on see näitaja parem eelmiste aastate augustikuudest, kus SRA oli 442 000/ml (2010) ja 414 000/ml (2011). Kuude arvestuses parim oli detsembri kontroll-lüpside tulemus – keskmine SRA 335 000/ml.

Parimad karjad SRA järgi:

- 3–10 aastalehmaga karjad: Ilme Lee Raplamaalt (6 lehma, SRA 43 000), Ülo Kuusik Põlvamaalt (5 lehma, SRA 54 000), Vaike Sepper Jõgevamaalt (5 lehma, SRA 67 000).
- 11–100 aastalehmaga karjad: Riina Kalajõgi Järvamaalt (11 lehma, SRA 92 000), Jüri Leinpuu Pärnumaalt (12 lehma, SRA 97 000), Jaan Kesküla Saaremaalt (20 lehma, SRA 98 000).
- Üle 100 aastalehmaga karjad: Hiiumaa Agro OÜ Hiiumaalt (139 lehma, SRA 127 000), AS Terrax Tartumaalt (210 lehma, SRA 129 000), AS Teedla Mõis Tartumaalt (312 lehma, SRA 151 000).

Lehmade esimese poegimise vanus noorenes 27,5 kuuni (2011. aastal 27,7 kuud). Eesti punast tõugu (EPK) ja eesti holsteini tõugu (EHF) lehmade esimese poegimise vanus oli 27,5 kuud, eesti maatõugu (EK) lehmadel 30,5 kuud. Kõige nooremad esmaspoeginud olid Põlva- ja Tartumaal (26,4 kuud), kõige vanemad Hiiumaal (30,2 kuud). 2002. aastal oli esmaspoegimisiga 29,7 kuud.

Kinnisperiood lühenes eelmise aastaga võrreldes taas ühe päeva võrra 70 päevani. Eesti holsteini tõugu lehmade kinnisperiood oli keskmiselt 69 päeva pikkune, eesti punast tõugu lehmadel 71 päeva pikkune ja eesti maatõugu lehmadel 100 päeva pikkune.

Uslüpsiperiood oli 140 päeva, mis on eelmise aastaga võrreldes 4 päeva lühem (EPK 125 päeva, EHF 144 päeva ja EK 146 päeva). Poegimisvahemiku pikkus oli 421 päeva (4 päeva võrra lühem kui 2011. a). Kõige pikem oli poegimisvahemik eesti maatõugu lehmadel – 426 päeva. Eesti holsteini tõugu lehmade poegimisvahemik oli 425 päeva ning eesti punast tõugu lehmadel 407 päeva. Poegimisvahemik on 10 aasta taguse ajaga pikenenud 12 päeva võrra (409 päeva 2002. aastal).

2012. aastal sündis jõudluskontrollialustes karjades 87 284 vasikat, mis on 2100 võrra rohkem kui 2011. aastal. 50,9% sündinud vasikatest olid pullikud ja 49,1% lehmvasikad. Surnultsünniga lõppes 7,6% poegimistest – 11,8% esmaspoegimistest ning 5,6% korduvalt poegimistest. Kaksikud pullvasikad sündisid 711 korral, kaksikud lehmvasikad 729 korral ja erisoolised kaksikud 1347 korral. Mitmikuid registreeriti viiel korral.

Karjast läks välja 27 844 lehma. Praakimise põhjustest olid esimesel kohal udarahaigused ja -vead (21,1%), järgnesid sigimisprobleemid (20,2%) ning jäsemete haigused ja vead (15,5%). Keskmine väljamineku vanus oli 5 aastat ja 5 kuud. Kõige nooremad olid madala toodangu tõttu praagitud lehmad (4 aastat ja 9 kuud). Erinevate haiguste (v.a ainevahetus-, jäsemete- ja udarahaigused) ja traumade tõttu läksid lehmad karjast välja 5 aasta vanuselt. Vanuse tõttu praagitud olid keskmiselt 10 aasta ja 1 kuu vanused (2011. aastal 10 a ja 3 k). Madal toodang oli 25% muud tõugu lehmade praakimispõhjuseks, mis on ka mõistetav. Suurema osa muud tõugu lehmadest

moodustavad piima- ja lihatõugude ristandid, kes ei ole piima tootmises võimelisedki konkureerima piimatõugu lehmadega. See näitab veel kord, et liha- ja piimatõugude ristandeid ei ole otstarbekas jätta piimakarja.

Karjasolevate lehmade keskmine vanus aastavahetuse seisuga ei ole muutunud. Keskmine vanus oli 4 aastat ja 7 kuud (2,5 laktatsiooni). Vanimad olid eesti maatõugu lehmad (5 aastat ja 7 kuud), järgnesid eesti punast tõugu (4 a ja 9 k), muud tõugu (4 a ja 7 k) ning eesti holsteini tõugu lehmad (4 a ja 6 k). Võrreldes 2002. aastaga on kari nähtavalt noorenenud – 2002. aastal oli lehmade keskmine vanus 5 aastat ja 4 kuud.

Põhjalikum info jõudluskontrolli tulemustest on jõudluskontrolli aastaraamatus ning JKK kodulehel www.jkkkeskus.ee.

Aire Pentjärv
väliteenistuse juhataja

Meiereiproovide analüüsimine JKK laboris

Põllumajandusministri määrusega on kehtestatud, et piimaproovide võtmine, säilitamine ja transport laborisse on piima käitleja (töötaja, koguja, edasimüüja jne) ülesanne. Labori vastutus algab proovide vastuvõtust ja lõpeb analüüsitulemuste kehtestatud korras edastamise ning säilitamisega.

Kui piimaproovid saabuvad labori külmkambrisse, mõõdetakse kontaktivaba termomeetriga nende temperatuuri, mis peab olema vahemikus 0–4°C. Kui proovide temperatuur on saabumisel lubatust kõrgem, siis proove ei analüüsita. Piimaproove hoitakse külmkambris temperatuuril 0–4°C kuni bakterianalüsaatorile viimiseni. Piimaproovide analüüsimisele eelneb seadmete tehniline, tühilugemi ja mõõtevõime kontroll. Kõik kontrolliks vajalikud materjalid on ostetud seadmete tootjalt ja tunnustatud kontrollmaterjalide pakkujatelt; kõigil kasutatavate materjalide partiidel on kaasas nende kvaliteeti ja kasutusaega kinnitav dokumentatsioon. Peale analüsaatorite töövõime kontrolli ja selle dokumenteerimist alustatakse piimaproovide ettevalmistamist ja analüüsimist.

Ühtlase proovi saamiseks segatakse külmad bakteriproovid hoolikalt paljukordse ümberpööramise teel. Vahetult enne proovi võtmist segab analüsaatori segaja proovi veel kord. Usaldusväärsete tulemuste saamiseks analüüsitakse ligikaudu neljakümne kliendi proovi järel kindla bakteriarvuga piimaproov ehk kontrollpiim. Selleks on Saksamaal ettevalmistatud ja dokumenteeritud konserveeritud piimad, mida kasutatakse paljudes ELi laborites. Nende piimadega viiakse läbi ka tunnustatud võrdluskatsed. JKK labor on võrdluskatsetes osalenud alates 2000. aastast ja tulemused on alati olnud lubatu piires. Kontrollpiima tulemuste alusel arvutab analüsaator lisaks ka tööpäeva statistika. Analüüsitulemuste väljatrükiid ja nimetatud statistika säilitatakse koos piimaproovide vastuvõtuprotokollidega kahe jooksva aasta jooksul, mis annab võimaluse kontrollida labori töö kvaliteeti.

Kindlate reeglite järgi toimub ka teiste toorpiima komponentide määramine ja analüsaatorite töövõime kontrollimine ning nende tegevuste dokumenteerimine. Somaatiliste rakkude võrdlusmaterjali ostab JKK samuti Saksamaalt. Sellise tunnustatud materjalide kasutamine ja dokumenteeritud kontrollimine võimaldab Eesti ja teiste riikide järelevalveorganitel veenduda Eesti toorpiima ja piimatoodete nõuetekohasuses.

Mart Kuresoo
laboratooriumi juhataja

Üle 200 tonni piima ühelt lehmalt!

Soome lehm Jella saavutas suurepärase tulemuse – tema eluaja piimatoodang ületas 200 tonni piiri – 200 797 kg. 18aastane Jella (isa Mustikkapuron Ey) on teine lehm Euroopas ning üheksas lehm maailmas, kes on sellise saavutuseni jõudnud. Jella annab veel piima, mis tähendab, et tema toodangunumber suureneb.

Maailma elueatoodangu rekord kuulub Kanada lehmale Gillette Smurf, kes saavutas 2012. a 216 893 kg, järgnevad Jaapani lehm Amanda (215 218 kg) ja USA lehm My-Word (214 050 kg). Eesti elueatoodangu rekord on Estonia lehma Eta nimel, kes lüpsis 129 707 kg.

Allikad: *Holstein International, ProAgraria.*

Põhjamaade jõudlus-kontrolliorganisatsioonide kohtumine

2013. aasta Põhjamaade jõudluskontrolli-organisatsioonide kohtumine toimus jaanuaris Stockholmis. Kohtumisel olid esindatud kõik Põhjamaade gruppi kuuluvad organisatsioonid ehk osalised olid lisaks Eestile ja Rootsi organiseerijatele ka Soomest, Norrast ja Taanist. Kohtumise alguses tutvustasid Taani ja Rootsi esindajad muudatusi oma organisatsioonides. Kui varasematel aastatel tegeles Taani jõudluskontrolliorganisatsioon ka veiste märgistamisega seotud küsimustega, siis tänase seisuga on Taani kolleegide igapäevane töö seotud ainult jõudluskontrolli korraldamisega. Ilmselt on paljudele meie tootjatelegi tuttav Rootsi piimatootjate ühistu Svensk Mjölök, mis 2013. a alguses samuti reformi läbi tegi. Rootsi piimaveiste jõudluskontroll on uue organisatsiooni Växa Sverige korraldada.

Sisulisi uuendusi tutvustades rääkis Taani kolleeg esialgsetest tulemustest tiinuse määramisel jõudluskontrolli piimaproovist. Lisaks oli juttu ketokehade määramisest jõudluskontrolli piimaproovist, mis aitab leida ketoosikahtlusega lehmi. Selle teenuse ettevalmistamisega tegeleb ka JKK. Kui eelmisel kohtumisel rääkisime Mastiit 12 juurutamisest, siis nüüd jagasime juba kogemusi ning arutlesime teemal, kuidas teenust loomapidajale paremaks muuta.

Omaette teemaderingi moodustavad aina suuremat populaarsust koguvad lüpsirobotid. Hoolimata asjaolust, et lüpsirobotid on meie farmides juba üsna tavalised, on nende juures ikkagi momente, mis vajavad suuremat

tähelepanu (andmevahetus, kontroll-lüpsil võetud piimaproovide kasutamine jne). Nii on näiteks katsed näidanud, et kontroll-lüpsil roboti võetud piimaproov ei sobi väga hästi Mastiit 12/16 testide tegemiseks, sest väike osa eelmise lehma piima jääb siiski süsteemi, ning testi tundlikkuse tõttu võib see mõjutada proovi tulemust. Üldisematest küsimustest andsid kõik kohaletulnud ülevaate oma riigis toimuvast ning lepiti kokku, et järgmine Põhjamaade jõudlus-kontrolliorganisatsioonide kohtumine toimub 2014. aastal Norras.

Tagasivaade tehtule

Juubelid on ikka hea ettekäändeks kokkuvõtete tegemiseks ja hinnangute andmiseks. Nii ka käesolev nupuke vaatab tagasi JKK alternatiivteenuste käekäigule.

Kui 2005. aastal mesilaste märgistamisega alustasime, ei olnud meil aimugi, et see teenus nii laialdast vastukaja võib leida. Kuigi tagasiside oli valdavalt positiivne, pidime projekti katkestama, sest sageli lõhkevad heeliumiballoonid muutsid mesilaste meeldiva sumina ebamääraseks piiksumiseks ja ekspertide arvates tulnuks tõepärasuse huvides muuta laulu “Summ, summ, lendab mesimumm” sõnu ning müügilt korjata kõik populaarse kiirlooterii piletid.

JKK laboris oma jogurti väljatöötamisega läks hästi kõik seni, kuni jõuti toote maitseomadusteni. Kasutatud säilitusaine bronopol tagas küll jogurtile piiramatu säilimisaja, kuid andis ka maitse, mida oli võimalik peita vaid jogurtisse küüslaugu või vürtsikilude soolvee lisamisega. Meie tarbijate maitsemeel vajab aga veel harjutamist sellise “sakumm-jogurtiga”.

2007. aastal alustas JKK eesti meeste jõudmisandmete kogumisega. Kuna projektjuhiks oli määratud mees, siis pilootprojektist kaugemale ei jõutud.

2008. a kasutusele võetud elektroonilised kõrvamärgid on põhjustanud nii kiitust kui kriitikat ja kaasa toonud isegi ühe kohtuasja. Paljude loomakasvatajate jaoks on uued märgistusvahendid oluliselt lihtsustanud igapäevast tööd, võimaldades kasutusele võtta innovatiivseid abivahendeid, nagu kõrgtehnoloogiline amm ja elektrooniline isiku/looma tuvastamine. Siiski ei ole me pääsenud ka negatiivsest – anonüümse vihje põhjal alustati väärteomenetlust loomade ebaseadusliku jälitustegevuse paragrahvi alusel.

PS! See, et loomade elektroonilisi märke saab lugeda kaugemalt kui ~40 cm, oli

nali siis ja on seda ka praegu!

2009. aastal nimeraadatu avaldamine ja selle aktiivne kasutamine on märkimisväärselt tõstnud Eesti keskmist piimatoodangut lehma kohta. See on hea näide sellest, et tõsiteaduslike ideede kasutuselevõtt teenuste arendamisel on kindel edu pant.

2010. aastal alustatud loomade hääle järgi tuvastamise projekt lõppes ootamatult, kui üks loomapidaja Saaremaalt kurtis, et tema lehmad on kõik kahtlaselt sarnase häälega. Selgus, et lüpsja Miina laulis laudas ja praktiliselt kogu karja lehmade salvestatud hääled olid üle lindistatud. Kuna salvestused olid jõudnud ka JKK andmebaasi ja seal totaalse kaose põhjustanud, tuli see projekt pooleli jätta.

Kaks aastat tagasi alustasime oma töötajate väljarentimist loomapidajatele. Teenus osutus nii populaarseks, et mullu tuli tööle võtta uus inimene, kes tegeleb väljarenditud JKK töötajate põhitöökohale tagasi meelitamisega.

Eelinfo harjukatele

Töenäoliselt maikuust kolib JKK Harjumaal esindus aadressile Teaduse 2, Saku (Põllumajandusameti maja).

Uus töötaja

Veebruaris asus piimaanalüüside laborisse tööle Marelle Rätsep.

Tööjuubilarid

1. aprillil on 30. tööjuubel piimaanalüüside laboratooriumi autojuhil **Pille Simmol**.

1. mail on 35. tööjuubel direktori asetäitjal IT alal **Kalle Pedastsaarel**.

4. mail on 15. tööjuubel sigade ja muude loomade jõudluskontrolli sektori juhatajal **Küllil Kerstenil**.

Jõudluskontrolli Keskus

Estonian Animal Recording Centre

Kreutzwaldi 48A, Tartu 50094

Tel 738 7700

Piimaveiste jõudluskontroll	738 7738
Kõrvamärkide müük	738 7762
Põlvnemisandmed (veised)	738 7756
Geneetiline hindamine	738 7731
Raamatupidamine	738 7704
Kreutzwaldi 46, 51006 Tartu	
Piimameetrite testimine	738 7722
Piimaproovide vastuvõtt	738 7721
Piimaringid	738 7726